

Adresa: **Ul. Hamdije Čemerlića 39a**
71000 Sarajevo
<http://www.voda.ba>

tel. +387 33 726-400
fax. +387 33 726-423
e-mail: info@voda.ba

Broj: UP-I/25-1-40-123-63/21

Datum: 12.12.2023. godine

«Agencija za vodno područje rijeke Save» Sarajevo rješavajući u ponovljenom postupku po zahtjevu pravnog lica «SISECAM SODA» d.o.o. Lukavac, za donošenje rješenja o prethodnoj vodnoj saglasnosti za ispuštanje tehnoloških otpadnih voda sa lokacije novih taložnica „Bijelo more“ koja se planira graditi u krugu Fabrike sode Lukavac, u ulici Prva ulica br.1, na osnovu člana 139. stav (1) Zakona o vodama («Službene novine Federacije BiH», broj 70/06) i člana 200. Zakona o upravnom postupku («Službene novine Federacije BiH», broj 2/98, 48/99), donosi:

RJEŠENJE

Odbija se zahtjev pravnog lica «SISECAM SODA» d.o.o. Lukavac, za donošenje rješenja o prethodnoj vodnoj saglasnosti za aktivnost ispuštanja tehnoloških otpadnih voda sa lokacije novih taložnica „Bijelo more“ koja se planira graditi u krugu Fabrike sode Lukavac, u ulici Prva ulica br.1, općina Lukavac, kao neosnovan.

Obrazloženje

Pravno lice «SISECAM SODA» d.o.o. Lukavac, zahtjevom broj 862/21 od 19.03.2021. godine obratilo se ovoj Agenciji za donošenje rješenja o prethodnoj vodnoj saglasnosti za ispuštanje tehnoloških otpadnih voda sa lokacije novih taložnica „Bijelo more“ koje se planiraju graditi u krugu Fabrike sode Lukavac, u ulici Prva ulica br.1, općina Lukavac, a u postupku donošenja rješenja o urbanističkoj saglasnosti.

Postupajući po podnesenom zahtjevu Investitora «SISECAM SODA» d.o.o. Lukavac, a nakon sprovedenog ispitnog postupka, ovaj organ je dana 27.10.2021. godine donio Rješenje broj: UP-I/25-1-40-123-27/21 o odbijanju zahtjeva za izdavanje prethodne saglasnosti, zbog nepostojanja uslova za vođenje upravnog postupka.

Na pomenuto Rješenje podnosilac zahtjeva je izjavio žalbu i po osnovu koje je bio pokrenut upravni postupak kod drugostepenog organa, Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, svojim rješenjem broj: UP-II-11-21/2-244-1/21 od 09.12.2021. godine uvažilo je žalbu Investitora «SISECAM SODA» d.o.o. Lukavac, izjavljenu na Rješenje Agencije za vodno područje rijeke Save broj: UP-I/25-1-40-123-27/21 od 27.10.2021. godine, te poništilo navedeno Rješenje i predmet vratilo na ponovni postupak. Postupajući u skladu sa odredbama člana 239. stav (2) Zakona o upravnom postupku, ovaj organ je upotpunio sprovedeni postupak na način i u skladu sa uputama datim u obrazloženju navedenog rješenja Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

U provedenom ponovljenom postupku je pregledana ranije dostavljena dokumentacija:

- Aktuelni izvod iz sudskog registra, matični broj upisa subjekta 1-13849 od 09.11.2020. godine izdat od strane Općinskog suda u Tuzli-ovjerena kopija;
- Uvjerenje o poreznoj registraciji izdato od strane Kantonalnog poreznog ureda Tuzla od 06.02.2013. godine- kopija;
- Ovjerena kopija uvjerenja o poreskoj registraciji, broj: 04/1-UPP/1-9077/07 od 01.08.2007. godine, izdato od strane Uprave za indirektno- oporezivanje Banja Luka;

- Izvod iz posjedovnog lista broj 4128 broj: 06-26-3-1019/21-2 od 18.03.2021 izdat od strane Službe za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Općina Lukavac;
- Kopija katastarskog plana broj plana 22 UR broj: 06-26-3-1019/2021-3 od 18.03.2021 godine izdata od strane Službe za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Općina Lukavac;
- Zemljišno knjižni izvadak broj ZK uložka 1771 broj: 126-0-NAR-20-003037 od 14.12.2020 godine izdat od strane Općinski sud u Lukavcu;
- Dokaz o uplaćenju administrativnoj taksi i upravnoj pristojbi;
- Obavještenje o razvrstavanju pravnog lica prema klasifikaciji djelatnosti broj: 07-32.5-51479/13 od 2013 godine izdato od strane službe za statistiku za područje Tuzlanskog kantona.
- Studija za izdavanje prethodne vodne saglasnosti za nove taložnice "Bijelo more" u krugu SSSL-a sa sistemom za neutralizaciju preliva taložnica i odsumporavanja dimnih plinova, broj: 10-26/21, urađena od strane „TQM“ d.o.o. Lukavac, mart 2021 godine;
- Studija za izdavanje prethodne vodne saglasnosti za nove taložnice "Bijelo more" u krugu SSSL-a sa sistemom za neutralizaciju preliva taložnica i odsumporavanja dimnih plinova, broj: 10-26/21 rev1, urađena od strane „TQM“ d.o.o. Lukavac, maj 2021 godine;
- Studija za izdavanje prethodne vodne saglasnosti za nove taložnice "Bijelo more" u krugu SSSL-a sa sistemom za neutralizaciju preliva taložnica i odsumporavanja dimnih plinova, broj: 10-26/21 rev 2, urađena od strane „TQM“ d.o.o. Lukavac, juni 2021 godine;
- Studija za izdavanje prethodne vodne saglasnosti za nove taložnice "Bijelo more" u krugu SSSL-a sa sistemom za neutralizaciju preliva taložnica i odsumporavanja dimnih plinova, broj: 10-26/21 rev 3, urađena od strane „TQM“ d.o.o. Lukavac, septembar 2021 godine;
- Studija uticaja na okoliš za novu taložnicu „Bijelo more“ i neutralizaciju preliva taložnica „Bijelo more“ u tvornici «SISECAM SODA» d.o.o. Lukavac, urađena od strane „DvokutPro“ d.o.o. Sarajevo, maj 2016 godine.
- Sve studije su dostavljene i u elektronskoj formi.

Razmatrajući predmetni zahtjev i priloženu dokumentaciju utvrđeno je, da je priložena sva dokumentacija propisana odredbama člana 19. Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja vodnih akata («Službene novine Federacije BiH, broj 31/15, 55/19 i 41/20).

U ponovljenom postupku utvrđene su slijedeće činjenice::

- Nova taložnica „Bijelo more“ planira se graditi na zemljištu u vlasništvu podnosioca zahtjeva, u postojećem krugu proizvodnog kompleksa, označenom kao k.č. broj 2254/35 upisana PL broj: 4128 KO Lukavac uz lijevu obalu potoka Lukavčić na udaljenosti cca 5 m od granice obale istog.
- Uloga taložnice, kao tehnološke jedinice u sklopu privrednog kompleksa, jeste odgovarajući tretman tehnoloških otpadnih voda koje nastaju u procesu proizvodnje i dovođenje pojedinih parametara zagađenja na propisani nivo prije ipuštanja efluenta u prirodni recipijent.
- Nova taložnica „Bijelo more“ će se sastojati iz 3 taložna bazena (taložnica 5, taložnica 6 i taložnica 7) približno istih zapremina (109.849 m^3 , 109.019 m^3 i 112.093 m^3) i kote dna taložnica 184 m n.m.
- Oko taložnica su predviđeni obodni kanali K1 i K2. Odvodni kanal K1 će sakupljati prelivne, procjedne i oborinske vode, a kanal K2 procjedne i oborinske vode.
- Količina otpadnih voda koja će se tretirati na novim taložnicama je cca $11\,000 \text{ m}^3/\text{dan}$ što odgovara prosječnom protoku 115 l/s , a trenutno na postojeće taložnice dopiše količina tehnološke otpadne vode od oko $10.000 \text{ m}^3/\text{dan}$. Obzirom da se u taložnici izdvajaju i talože suspendovane materije, iz Bijelog mora se ispušta cca 100 l/s bistrog dijela vode u rijeku Spreču. Ovi podaci su korišteni kao ulazni podatak za potrebe projektovanja nove taložnice „Bijelo more“.
- Na novoj taložnici se planira implementirati sistem za neutralizaciju prelivnih voda taložnica (izbistrena DS lužina) pomoću otpadnih gasova CO_2 i SO_2 koji se generišu u proizvodnim pogonima SSSL-a. Proces neutralizacije se planira odvijati kontinuirano i u zavisnosti od količina i hemijskog sastava prelivnih otpadnih voda.

- Očekivana vrijednost hlorigida u otpadnoj vodi se nakon tretmana u okviru novih taložnica procjenjuje na cca 81637 mg/l i vrijednost za toksičnost 12, bez davanja rješenja kojima bi se u perspektivi ove vrijednosti mogle korigirati/ poboljšati.
- Ovakve vrijednosti hlorigida izlaze izvan okvira važećeg zakonodavstva i imaju značajan negativan uticaj na stanovništvo, vode i tlo, kao i biljni i životinjski svijet.

Obzirom da pitanje rješavanja navedenog zahtjeva predstavlja složen problem s dugoročnim posljedicama formirana komisija unutar ove Agencije u koju su bili uključeni i predstavnici drugih sektora (upravljanje, planiranje, laboratorija).

Komisija je održala više sastanaka o čemu su sačinjeni zapisnici broj: UP-I/25-1-40-123-10/21 od 01.07.2021 godine; broj: UP-I/25-1-40-123-11/21 od 06.07.2021 godine; broj: UP-I/25-1-40-123-11a/21 od 08.07.2021 godine; broj: UP-I/25-1-40-123-13/21 od 13.07.2021 godine; broj: UP-I/25-1-40-123-22/21 od 22.09.2021 godine.

U postupku rješavanja zahtjeva kao neophodni dokument kod izdavanja prethodne vodne saglasnosti u skladu sa Pravilnikom o izmjeni dopuni pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata dostavljena je Studija za izdavanje prethodne vodne saglasnosti za nove taložnice "Bijelo more" u krugu SSSL-a. Pošto je navedena Studija samo djelimično obradila činjenice koje su bitne za odlučivanje u ovom predmetu, za istu je tri puta traženo od podnosioca zahtjeva da izvrši dopunu na način da se uključe svi podaci i obrade bitnem činjenicama, a sve u skladu sa odredbama Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije član 4. stav (3) ("Službene novine Federacije BiH", broj 26/20 i 96/20).

Dopunama Studije su se tražila obrazloženja i rješenja za utvrđene činjenice a što bi se koristilo u postupku izdavanja prethodne vodne saglasnosti i propisivanja uslova vezanih za kvalitet efluenta na mjestu ispuštanja u recipijent.

U cilju utvrđivanja uslova koje projektna dokumentacija treba da ispuní u postupku donošenja vodne saglasnosti, Komisija je tokom ispitnog postupka zahtijevala da se izradi Studija koja bi ispunila uslove propisane Zakonom o vodama, Pravilnikom o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja vodnih akata sa posebnim uvažavanjem odredbi članova 4. i 5. Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije.

Tokom sastanaka komisije su iznijete primjedbe ukazujući na otvorena pitanja proistekla nakon pregleda sadržaja Studija za izdavanje prethodne vodne saglasnosti za nove taložnice "Bijelo more" u krugu SSL-a sa sistemom za neutralizaciju preliva taložnica i odsumporavanje dimnih plinova (urađena od strane TQM d.o.o. Lukavac) te je konstatovano da ni nakon tri dopune (maj, juni, septembar 2021.) ima niz nedostataka, da Studija nije dala odgovore tražene aktima ove Agencije, a koji su se odnose na ključna pitanja, **a to je spisak konkretnih aktivnosti i mjera sa finansijskom procjenom za ulaganje u smanjenje emisija otpadnih voda, te definisanim rokovima u kojima će pravni subjekt «SISECAM SODA LUKAVAC» d.o.o. Lukavac realizirati pojedine aktivnosti**, a sve usaglašeno sa postojećom zakonskom i strateškom regulativom, te planovima upravljanja vodama na vodnom području rijeke Save u Federaciji BiH, a koji bi bili osnov za dalje vođenje postupka.

Kod definisanja zahtjeva u sadržaju Studije se vodilo računa o sagledavanju stanja recipijenta i uticaju otpadnih voda sa novih taložnica (potok Lukavčić a potom rijeka Spreča) u pogledu značajnih koncentracija hlorigida u efluentu i posljedično tome rijeci Spreči, a što pokazuju rezultati monitoringa u 2019. godini na vodnom tijelu BA_BOS_SPR_1 na lokalitetu Spreča –Puračić i Spreča – Karanovac koje je Agencija obavljala frekvencijom od 12 puta godišnje (svaki mjesec), a jedan od obaveznih parametara praćenja stanja kvaliteta površinskih voda su bili i hlorigidi.

U toku vođenja postupka analizirane su mogućnosti i način primjene članova 4. i 5. Uredbe, a posebno dijela gdje je navedeno da se mogu se koristiti prakse primijenjene kod izdavanja vodnih akata zemalja Evropske unije za iste industrije, i slijedom navedenog je utvrđeno je da su u vodnom aktu (vodna dozvola firme "Ciech Soda Deutschland"), na koji se poziva u obrazloženju Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije, navedene konkretne mjere predviđene planom upravljanja (dokument kojima karakter generalnog planskog dokumeta koji trebaju slijediti svi subjekti obuhvaćni njime), a propisana u vodnom aktu kao mjera za dostizanje ciljeva upravljanja vodama.

Rukovodeći se odredbama člana 15. stav (3) Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije provedena je analiza mogućnosti primjene prakse u zemljama EU u slučaju rješavanja ispuštanja otpadnih voda za slične industrije. U skladu sa istraživanjem provedenim od strane Državnog ureda za zaštitu okoliša Sjeverne Rajne i Vestfalije u R Njemačkoj dokazano je da je čak i 200 mg/l hlorida u vodama je koncentracija koja ima uticaj na mikroorganizme, a preko 400 mg/l čak tri četvrtine određenih vrsta više ne opstaje. Hloridi su prema dosadašnjim naučnim istraživanjima označeni kao onečišćujuća tvar sa razarajućim uticajem po okolinu, koji su u manjim koncentracijama su neophodni za sve organizme, međutim pri visokim koncentracijama ispoljava se njihov toksičan uticaj.

Posebno je upitna mogućnost primjene praksi izdavanja vodnog akta zemalja Evropske unije za iste industrije imajući u vidu kompleksno vodno pravo Republike Njemačke, njihovih zakona i podzakonskih akata, smjernica, vodiča, strategija i planova iz segmenta voda i okoliša.

U Studiji, kao i u očitovanjima podnosioca zahtjeva se ističe činjenica da za uklanjanje soli iz otpadne vode trenutno nije utvrđeno koja su to najnovija tehnička dostignuća kao i činjenicu da smanjenje hlorida nije ekonomski opravdan trošak. U studiji je izvršena analiza proizvodnje kalcij hlorida sa zaključkom da smanjenje hlorida ovom metodom nije moguće realizovati u procesu niti ga je na ekonomski prihvatljiv način moguće primijeniti u tvornici «SISECAM SODA» d.o.o. Lukavac.

Od podnosioca zahtjeva je traženo da dostavi Studiju uticaja na okoliš u skladu sa članom 120. stav (4) Zakona o vodama, urađenu u skladu sa važećim zakonskim propisima. Podnosilac zahtjeva je dostavio Studiju uticaja na okoliš za novu taložnicu „Bijelo more“ i neutralizaciju preliva taložnica „Bijelo more“ u tvornici «SISECAM SODA» d.o.o. Lukavac, urađena od strane „DvokutPro“ d.o.o. Sarajevo, maj 2016 godine uz obrazloženje da je ista urađena u skladu sa važećom zakonskom regulativom u periodu ishodovanja okolinske dozvole. Sadržaj navedene Studije nije usklađen sa odredbama Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj 26/20 i 96/20), jer je ista urađena prije donošenja navedene Uredbe i njenih izmjena.

Aktom broj: 14-21-7-035588/2021-1403-2 od 23.07.2021. godine Federalni vodni inspektorat nas obavijestio da nije vršen inspekcijski nadzor u kojem su kao predmet nadzora bile nove taložnice te da nemaju saznanja da li su izgrađene i puštene u rad.

Podnosiocu zahtjeva data je i mogućnost da se izjasni po gore navedenim činjenicama odnosno iz kog razloga nije postupio po zahtjevima za dopunom Studije traženim od strane ove Agencije u smislu da navede i obrazloži mjere koje bi se provodile u cilju smanjenja visokih koncentracija hlorida u efluentu.

U svom očitovanju podnosilac zahtjeva je naveo da nije moguće realizovati konkretnu mjeru-inicijativu za rješavanje predmetnog problema bez sinergijskog djelovanja i uključenja nadležnih institucija te da je ovo pitanje zajedničko za pravno lice «SISECAM SODA» d.o.o. Lukavac i mjerodavne institucije. Rješavajući po predmetnom zahtjevu Agencija je na osnovu pregleda dostavljene dokumentacije i utvrđenih činjenica, donijela Rješenje broj: UP-I/25-1-40-123-27/21 od 29.10.2021. godine kojim se zahtjev odbija zbog zbog nepostojanja uslova za vođenje upravnog postupka.

Po uputama drugostepenog organa, prvostepeni organ je ponovio postupak sa obavezom da se u toku ponovljenog postupka izvedu dokazi na osnovu kojih je moguće utvrditi činjenično stanje i izvršiti ocjenu osnovanosti zahtjeva u smislu odgovarajućih odredbi Zakona o vodama, Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja vodnih akata uz subsidijarnu primjenu Zakona o upravnom postupku, te da se donese meritorna odluka.

U ponovljenom postupku doneseno je Rješenje o odbijanju broj: UP-I/25-1-40-123-32/21 od 27.01.2022. godine na osnovu dokaza i činjenica naprijed navedenih u obrazloženju ovog Rješenja a to su:

Utvrđena je činjenica da očekivana vrijednost hlorida u otpadnoj vodi se nakon tretmana u okviru novih taložnica procjenjuje na cca 81637 mg/l i vrijednost za toksičnost 12 (strana 82 Studija za izdavanje prethodne vodne saglasnosti za nove taložnice „Bijelo more“ u krugu SSL-a sa sistemom za neutralizaciju preliva taložnica i odsumporavanja dimnih plinova, broj: 10-26/21 rev 3, urađena od strane „TQM“ d.o.o. Lukavac, septembar 2021. godine), bez davanja rješenja kojima bi se u perspektivi ove vrijednosti mogle korigirati/ poboljšati.

Ovakve vrijednosti hlorida izlaze izvan okvira važećeg zakonodavstva i imaju značajan negativan uticaj na zdravlje stanovništva, vode i tlo, kao i biljni i životinjski svijet.

Utvrđeno je da u Studiji nije predviđen način i vrijeme postizanja graničnih vrijednosti efluenta a što bi omogućilo postizanje dobrog statusa voda a što je u suprotnosti sa članom 22 ZoV-a.

Takođe je navedeno da je u toku vođenja postupka za izdavanje Rješenja o prethodnoj vodnoj saglasnosti privrednom subjektu od strane ove Agencije i analize mogućnosti primjene članova 4. i 5. Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije ("Službene novine Federacije BiH", broj 96/20), a na osnovu navedenih činjenica u obrazloženju ovog Rješenja, utvrđeno da su ovi članovi navedene Uredbe neprovodivi i u koliziji sa postojećom zakonskom, strateškom i planskom dokumentacijom iz segmenta voda u Federaciji BiH.

Na navedeno Rješenje od 27.01.2022 doneseno u ponovljenom postupku generalni direktor „Sisecam soda Lukavac“ d.o.o. Lukavac, Mehmet Tekin Ozdemir je izjavio žalbu.

Drugostepeni organ je uvažio žalbu „Sisecam soda Lukavac“ d.o.o. Lukavac i Rješenjem broj: UP-II-11-21/2-29-2/22 od 22.03.2022. godine vratio predmet prvostepenom organu na ponovni postupak.

Po uputama drugostepenog organa u Rješenju o uvažavanju žalbe da u ponovljenom postupku prvostepeni organ izvede dokaze na osnovu kojih je moguće utvrditi činjenično stanje, a prevashodno u smislu utvrđivanja postojanja planova upravljanja vodama i u njima propisanim uslovima vezanim za odredbe čl. 34-36. Zakona o vodama, studije iz člana 17. stav (2) Uredbe i izvršiti ocjenu osnovanosti zahtjeva u smislu odgovarajućih odredbi Zakona o vodama, Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sistem javne kanalizacije, Pravilnika o sadržaju, obliku, uvjetima, načinu izdavanja vodnih akata uz subsidijarnu primjenu Zakona o upravnom postupku i da se donese meritorna odluka, prvostepeni organ je ponovio postupak.

U ponovljenom postupku omogućeno je podnosiocu zahtjeva da se izjasni o novim činjenicama okolnostima koje su eventualno nastupile od donošenja Rješenja o odbijanju te je dana 02.06.2022 godine održan radni sastanak iniciran od strane privrednog subjekta Sisecam soda Lukavac d.o.o. sa ciljem uključivanja svih relevantnih subjekata, o rješavanju složene problematike u postupku ishodovanja prethodne vodne saglasnosti za novi objekat taložnica koje se planiraju graditi u krugu privrednog subjekta, te zbog ograničenog vremenskog roka važeće vodne dozvole za postojeće taložnice.

Prisutni predstavnici Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Federalnog ministarstva okoliša i turizma, Federalna uprava za inspekcijske poslove, Agencije za vodno područje rijeke Save, Sarajevo i «SISECAM SODA» d.o.o. Lukavac su se, kroz svoje diskusije, usaglasili da uz uvažavanje činjenica koje se odnose na trenutno stanje ispuštanja tehnoloških otpadnih voda i dostupne tehničke mogućnosti u pogledu tretmana istih, te postojeće zakonske regulative, potrebno pokušati iznaći rješenje problematike ispuštanja otpadnih voda SSL u rijeku Spreču, te predložena rješenja dostaviti Vladi na saglasnost.

Nakon održanog sastanka, a po dogovoru da se dostave rješenja za navedenu problematiku pravno lice Sisecam soda Lukavac d.o.o. Lukavac u aktu broj: 2160/22 od 10.06.2022 godine dostavilo je prijedlog „da se pripremi vodni akt u skladu sa Uredbom, BAT-om i praksama fabrika u EU i isti uputi Vladi Federacije na usvajanje.“

U aktu je navedeno da se „SISECAM SODA“ d.o.o. Lukavac obavezuje da narednom planskom periodu neće povećati negativan uticaj na vodno tijelo, te da će nastaviti istraživanja na smanjenju negativnog uticaja i praćenje promjene dostignuća u ostalim fabrikama soda u EU.

Agencija u ponovnom postupku utvrđuje činjenice po uputama drugostepenog organa te prezentira i navodi podatke o planovima upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save kao i činjenicu da li je u planu upravljanja vodama za rijeku Spreču predviđeno postupanje u smislu odredbi člana 34., 35. i 36. Zakona o vodama. U obrazloženju ožalbenog rješenja je detaljno navedeno da se postupi na taj način.

Do sada su u dijelu, koji se odnosi na pripremu i usvanje planova upravljanja vodama donesen a dva Plana I to za period 2016 – 2021 i period 2022 – 2027.

Plan upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine (2016.-2021.) donijela je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na 144. sjednici, održanoj 24.05.2018. godine. Odluka o donošenju Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine (2016.-2021.) objavljena je u "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", broj 44/18. Odluka je donijeta na prijedlog Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Poglavljem 12.3.1. Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save 2016.-2021. definisani su Izuzeci vezani za prvi ciklus planiranja upravljanja vodama i to za članove 4(4), 4(5) i 4(6) Okvirne direktive o vodama EU 2000/60/EC (ODV):

Planom upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save 2016.-2021. vodno tijelo BA_BOS_SPR_1C, a nakon provedenih analiza nije ispunilo uslove kao tijelo na koje se primjenjuju odredbe članova 34-36 Zakona o vodama Federacije BiH i kao takvo nije svrstano u izuzetke.

Vlada Federacije BiH je na 331. sjednici, održanoj 15.09.2022. godine, donijela Plan upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine (2022.-2027.). Odluka o donošenju Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine (2022.-2027.) objavljena je u "Službenim novinama Federacije BiH", broj 75/22.

Poglavljem 12.1.4. Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine (2022.-2027.) definisani su Izuzeci vezani za drugi ciklus planiranja upravljanja vodama i to za članove 4(4), 4(5) i 4(7) Okvirne direktive o vodama EU 2000/60/EC (ODV).

Planom upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save 2022.-2027. vodno tijelo BA_BOS_SPR_1 C nije prepoznato kao tijelo na koje se primjenjuju odredbe članova 34-36 Zakona o vodama Federacije BiH, jer ne zadovoljava kriterije ni uslove propisane Vodičem broj 20; Vodič o iznimkama od ciljeva zaštite okoliša, Zajedničke strategije provedbe Okvirne direktive o vodama (2000/60/EZ) kao vodno tijelo na koje se primjenjuju odredbe članova 34-36 Zakona o vodama Federacije BiH, te se na njega ne odnosi primjena člana 4. stava (3) Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije.

Programom mjera Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save 2022.-2027. definisane su osnovne i dopunske mjere koje je potrebno primijeniti u svrhu dostizanja zadatih okolišnih ciljeva.

Osnovne mjere su ograničene na punu transpoziciju 4 EU Direktive koje su vezane za „značajna pitanja upravljanja vodama“:

Planom upravljanja 2022.-2027. su obuhvaćene slijedeće dopunske mjere, odnosno mjere koje je potrebno primijeniti ako se ustanovi da se osnovnim ne mogu postići zadati okolišni ciljevi.

Programom mjera Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save 2022.-2027. definisane su osnovne i dopunske mjere koje je potrebno primijeniti u svrhu dostizanja zadatih okolišnih ciljeva. Jedna od mjera koju je potrebno da implementiraju industrijski zagađivači je i mjera 3.: Nadograditi postojeća ili izgraditi nove uređaje za prečišćavanje otpadnih voda (značajnih) industrijskih zagađivača, (KTM 16) i mjera 5.: Dopuniti Uredbu o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije, (Službene novine Federacije BiH, br.26/20, 96/20), sa definiranjem graničnih vrijednosti za industrije koje nisu obuhvaćene istom. Naime, Uredbom o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije, (Službene novine Federacije BiH, br. 26/20, 96/20), nisu obuhvaćene sve industrije i u tom smislu bi je trebalo doraditi.

Takođe je kao činjenica navedeno slijedeće:

"SISECAM SODA" d.o.o. Lukavac, do sada, nije predložio mjere rješavanja pitanja hlorida u otpadnim vodama tražene u postupku rješavanja ovog zahtjeva a što je od podnosioca traženo više puta. S obzirom da se vodno tijelo BA_BOS_SPR_1C koristi za navodnjavanje poljoprivrednih površina, napajanje stoke, uzgoj ribe, zaštićeno je područje prema Zakonu o vodama, te da je vodno tijelo koje ima međuentitetski karakter, nužno je poštivanje svih zakonskih propisa. Višedecenijsko ispuštanje veoma visokih koncentracija hlorida, koji u tim koncentracijama djeluje toksično na živu ćeliju i njeno trenutno odumiranje, i visokih vrijednosti pH otpadnih voda koje se ispuštaju u rijeku Spreču od strane SSL, je uzrokovalo nepovratno uništenje autohtonog fonda flore i faune, a što je u suprotnosti sa ciljevima iz člana 3. Zakona o zaštiti prirode Federacije BiH (Službene novine FBiH, 66/13).

Na osnovu navedenih dokaza i činjenica naprijed navedenih u obrazloženju ovog Rješenja, u ponovljenom postupku doneseno je Rješenje o odbijanju broj: UP-I/25-1-40-123-42/21 od 15.07.2022. godine.

Na navedeno Rješenje od 27.01.2022 doneseno u ponovljenom postupku pravno lice „Sisecam soda Lukavac“ d.o.o. Lukavac je izjavilo žalbu.

Drugostepeni organ je ponovo uvažio žalbu „Sisecam soda Lukavac“ d.o.o. Lukavac i Rješenjem broj: UP-II-11-21/2-131-1/22 od 14.09.2022. godine, istu nije riješio u meritumu i predmet ponovo vratio prvostepenom organu na nadležno postupanje.

Na osnovu Rješenja drugostepenog organa i njihovih razloga za uvažavanje žalbe agencija je razmatrajući ponovo predmetni zahtjev preduzela slijedeće aktivnosti.

Aktom broj: 40-1185-1/22 od 01.11.2022 godine obratili smo se Uredu Vlade FBiH za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima EU za mišljenje u vezi sa primjenom člana 4. Stav (3) Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije.

Ured Vlade Federacije BiH za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima EU je aktom broj 03-02/3-21-976/22 od 07.11.2022 godine dostavio odgovor da ne može postupiti po traženom zahtjevu i da upućuju stranku da obratio resornom ministarstvu u čiji djelokrug spada predmetna materija odnosno Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva što je i učinjeno našim aktom 40-1185-3/22 od 10.11.2022 godine.

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je isti proslijedio Federalnom ministarstvu okoliša i turizma aktom broj: 07-21-1/4-2188/22 od 16.11. 2022 godine.

Aktom broj: 04/2-02-19-2-494/20 od 01.12.2022 godine je dalo odgovor da je Vlada Federacije BiH na prijedlog Federalnog ministarstva okoliša i turizma u saradnji sa Federalnim ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva donijela propis Uredbu o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije Službene novine 26/20 96/20) te da je samim tim Vlada Federacije BiH autentični tumač odredbe navedene uredbe.

Takođe je postupajući po navodima iz Rješenja drugostepenog organa i njihovih razloga za uvažavanje žalbe aktom broj 40-770-6/21 od 10.02.2023 godine upućen akt na saglasnost Vladi Federacije BiH ispred ove Agencije kao Prijedlog uslova i potrebnih postupanja u vezi sa zahtjevom za vodni akt-prethodnu vodnu saglasnost za ispuštanje tehnoloških otpadnih voda sa lokacije nove taložnice „Bijelo more“ koja se planira graditi u krugu «SISECAM SODA» d.o.o. Lukavac.

Kao predlog dat je uslov da:

Sistemom prečišćavanja otpadnih voda mora se obezbjediti da prečišćene otpadne vode, prije ispuštanja u recipijent, a u skladu sa Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije («Službene novine Federacije BiH», broj: 26/20 i 96/20) moraju da zadovolje granične vrijednosti za parametre karakteristične za ovu industriju definisane u prilogu 1. tabela 1.1. (kolona 3): hloridi (3000 mg/l), toksikološki bioogled (>50%), ukupne suspendovane materije (35 mg/l), pH vrijednost (6,5-), amonijačni azot (10 mg/l), ukupni azot (15 mg/l), HPK-Cr (125 mg/l), ukupni fosfor P (1,0 mg/l), adsorbirani organski halogeni (AOX)(0,5 mg/l), olovo (0,5mg/l), živa (0,01 mg/l), hrom ukupni (0,5 mg/l) i nikl (0,5 mg/l).

Aktom broj: 03-04-176/2023 od 16.02.2023 godine Vlada Federacije je navedeni predlog prosljedila Federalnom ministarstvu okoliša i turizma i Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma je dalo odgovor aktom broj: 04/2-19-171/23 od 02.03.2023 godine, a Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva aktom 07-21/1-396/23 od 03.03.2023 godine da je neophodno dostavljeni Prijedlog uslova i potrebnih postupanja revidovati u skladu sa članom 4. i 5. Izmjene Uredbe.

Imajući u vidu navedene akte dostavljene od strane ministrstava i odgovore u istim, Vlada Federacije je u akt broj: 03-02-530-1/2023 godine od 25.05.2023 godine havela da je potrebno u saradnji sa ministrstvima Vladi Federacije BiH dostaviti usaglašen prijedlog.

Dana 05.07.2023 godine održan je sastanak u cilju utvrđivanja usaglašenog prijedloga uslova i potrebnih postupanja u vezi sa propisivanjem graničnih vrijednosti parametara zagađenja tehnoloških otpadnih voda koje će se ispuštati iz nove taložnice „Bijelo more“, a koje smo u skladu sa uputama Generalnog sekretarijata Vlade Federacije Bosne i Hercegovine dužni usaglasiti.

Na sastanku su prisustvovali predstavnici Federalnog ministarstva okoliša i turizma, Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Agencije za vodno područje rijeke Save Sarajevo.

Na sastanku nije usaglašen Prijedlogje uslova i potrebnih postupanja revidovati u skladu sa članom 4. i 5. Izmjene Uredbe koji bi bio upućen prema Vladi Federacije BiH.

Na sastanku je pored ostalih zaključaka dogovoreno da je za donošenje daljih odluka potrebno uraditi Studiju propisanu Uredbom.

Provodeći dogovor sa navedenog sastanka Agencija je pokrenula aktivnosti na izradi Studije što je u konačnici rezultiralo time što je urađena Studija uticaja otpadnih voda privrednog subjekta "SISECAM SODA LUKAVAC" d.o.o. Lukavac na vodno tijelo BA_BOS_SPR_1C (rijeka Spreča od entitetske linije – ušća u Bosnu do brane Modrac) od strane Tehnološkog fakulteta u Tuzli, novembar 2023 godine.

Pored ostalog, Studija je u skladu sa članom 5. stav (3) Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i sisteme javne kanalizacije trebala utvrditi dopunske i/ili dodatne mjere i rokove u kojima će se iste provoditi za razmatrane industrije koje ispuštaju otpadne vode u predmetno vodno tijelo a na osnovu prikupljenih podataka u elaboratu sa posebnim osvrtom na efekte primijenjenih graničnih vrijednosti emisije, odnosno efekte primjene strožijih graničnih vrijednosti, i dokazati da će primjena tih mjera omogućiti postepeno postizanje ciljeva zaštite okoline za prihvatno vodno tijelo ili odrediti manje stroge okolišne ciljeve odnosno efekte primjene istih za isto vodno tijelo.

U slučaju da se predlože manje stroži ciljevi zaštite okoline trebalo je dati prijedlog mjera, uslova i ograničenja a koji bi trebali biti regulisani u podzanskom aktu koji bi bio zakonsko uporište za organ koji izdaje vodne akte.

U Studiji je dat Prijedlog zasnovan na principu umanjavanja tolerantne granične vrijednosti za uniformnih 20 % u odnosu na prethodnu godinu kako bi se došlo do zadovoljavajućih emisija hlorida iz pogona fabrike sode u Lukavcu, ali je izostalo obrazloženje smanjenja (mjere).

Takođe je kao zaključno razmatranje Studije data preporuka da u cilju postizanja zadovoljavajućih kriterija koji su postavljeni Planom upravljanja vodama korišten je princip koji je u zakonskoj regulativi Federacije Bosne i Hercegovine primijenjen u Pravilniku o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka. U navedenom pravilniku je zbog aproksimacije EU legislative u legislativu Federacije Bosne i Hercegovine, uveden pojam tolerantnih vrijednosti.

Predloženi model predstavlja teoretski moguće tehničko rješenje, da bi se u vodnom tijelu Spreča postiglo „dobro stanje“. Međutim, uzimajući u obzir stanje vodotoka, trenutne mogućnosti i kapacitete zagađivača Sisecam Soda Lukavac, te relativno kratak rok za provedbu rješenja, prijedlog je veoma teško zadovoljiti u praksi. Što znači da će biti potrebno znatno duži period da se vodotok Spreče oslobodi tereta hlorida, ali i drugih opterećenja koji su predmet ove studije kao i opterećenja koje nisu analizirane u studiji jer ih generišu drugi privredni subjekti i stanovništvo.

Prijedlog za primjenu tolerantnih vrijednosti u skladu sa Pravilnikom o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka obzirom da nemamo podzakonski akt kojim su predložene tolerantne vrijednosti za parametre u otpadnim vodama predmetne industrije.

Napominjemo da je u zemaljama Evropske unije za iste industrije u Uredbi dat prilog za industriju proizvodnje sode u kome su propisane granične vrijednosti zagađujućih materija u otpadnim vodama, očekivani vremenski plan provedbe mjera i drugi uslovi, uključujući i ograničavanje kapaciteta proizvodnje."

U okviru zaključnih razmatranja je navedeno da zagađivač, treba izraditi u realnom vremenu izvodiv, vremenski ograničen, Dinamički plan redukcije zagađenja putem otpadnih voda koje se ispuštaju u okolinu te da je potrebno obavezati predmetni privredni subjekt na istraživanja sa ciljem rješavanja problematike otpadnih voda tj. uklanjanja hlorida a samim tim i smanjenja toksičnosti otpadnih voda, uz relevantna ulaganja u ovakav vid istraživanja. Princip ulaganja u istraživanja je zasnovan na činjenici da dostupne tehnologije uklanjanja hlorida iz otpadnih voda proizvodnje sode i/ili srodnih djelatnosti koja su trenutno dostupna nisu ekonomski prihvatljive tj. imaju visoke troškove rada. Napominjemo da je i voditelj postupka uporno tražio od podnosioca zahtjeva isti dokument, tj. dinamički plan realizacije mjera sa procenom troškova istih, a sve u cilju postizanja dobrog statusa vodnog tijela recipijenta u koji se otpadne vode ispuštaju.

Navedeno zaključno razmatranja nije prihvatljivo od strane ove Agencije obzirom da pravni okvir ne prepoznaje takav pristup te bi isto bio korak nazad u usklađivanju propisa o vodama i okolišu sa propisima EU, a suprotno je i okolišnim ciljevima definisanim Strategijom upravljanja vodama Federacije BiH (2010-2022), nacrtom Strategije upravljanja vodama Federacije BiH 2022-2032, Planom upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciju BiH (2016-2021) te prijedlogom Plana upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciju BiH (2022.-2027).

Naprijed navedeno vezano za izrađenu Studiju te odgovor od „SISECAM SODA“ d.o.o. Lukavac i činjenicu da nisu navedene konkretne aktivnosti i mjere, tj. nije izrađena i dostavljena tehnička dokumentacija i konkretno rješenje koje će osigurati usklađivanje sadržaja hloriga u efluentu prije ispuštanja u recipijent na okolišno prihvatljive i netoksične vrijednosti za živi svijet, sa finansijskom procjenom za ulaganje, te rokove u kojima će pravni subjekt realizirati pojedine aktivnosti, sa kojima neće negativno uticati na već ionako loše stanje voda i prezasićenost sadržajem hloriga, a sve u skladu sa članom 3. Pravilnika o sadržaju, obliku, uslovima, načinu izdavanja i čuvanja vodnih akata, mišljenja smo da nisu ispunjeni određeni uvjeti za izdavanje vodnog akta, a vezano za trenutno važeće strateške i planske dokumente iz segmenta voda i okoliša u Federaciji BiH.

U okviru legislative koja definira maksimalne dozvoljene koncentracije pojedinih parametara zagađenja nije pravno normirana za hlorige, a određivanje i normiranje maksimalnih dozvoljenih vrijednosti koje se odnose na navedeni parametar i uspostavljanje kriterija kojima bi se rukovodili prilikom propisivanja uvjeta (odredili granične vrijednosti emisije) u vodnim aktima bi se uspostavljao za svaki slučaj posebno i propisivalo u postupku donošenja vodnog akta. Ovakav pristup nastao kao posljedica nepostojanja pravne norme, uvod je u stranku i onadležni organ u oblast pravne nesigurnosti i ostavlja organu koji je dužan i obavezan da primjenjuje propisane standard zagađenja mogućnost kreiranja iste od slučaja do slučaja, a što je u suprotnosti sa članom 55. Stav 1. Zakona ovodama.

U konkretnom slučaju uočljiv je slijedeći paradoks: s jedne strane se definiše kao strateški cilj postizanje dobrog statusa vodnog tijela (Okvirna direktiva o vodama Evropske unije, Zakon o vodama i td), i traži se istovremeno mogućnost da se dozvoli da se vodno tijelo izloži pritiscima u smislu prekomjernog ispuštanja hloriga, bez obaveza da će se ono smanjiti u razumnom vramenskom roku primjenom odgovarajućih mjera.

Na osnovu Studije, dostavljene dokumentacije pravnog lica, ocjenjenih dokaza i činjenica, utvrđeno je da nema osnove za izdavanje vodnog akta od strane ove Agencije.

Imajući u vidu navedeno i na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, a u skladu sa članom 200. stav (1) Zakona o upravnom postupku, članom 139. stav (1) Zakona o vodama, riješeno je kao u dispozitivu ovoga Zaključka.

Uputa o pravnom lijeku:

Protiv ovog Rješenja može se uložiti žalba Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva u roku od petnaest dana od dana prijema zaključka.

Žalba se podnosi neposredno pismeno ili preporučeno putem pošte ovom organu i taksira se sa 15 KM takse, prema tarifnom broju 3. Tarife federalnih administrativnih taksi.

Voditelj postupka:

Ahmedić Behija, dipl.inž.tehn.

Po ovlaštenju

**Rukovodilac sektora za
izdavanje vodnih akata**

Haris Ališehović, dipl.inž.građ.

Dostaviti:

- «SISECAM SODA LUKAVAC» d.o.o. Lukavac, Prva ulica br.1, Lukavac
- AVP, ISV – Vodna knjiga
- Ⓢ Sektor 40, arhiva
- Oglasna Tabla AVP Sava Sarajevo